

MOABITTENE

Det er en utbredt oppfatning at bydefolket i Målselv i det alt vesentlige har sine røtter i dalene sørpå, fra nord-Sverige og nord-Finland og fra Helgeland. Lett blandet opp med samisk og andre eksotiske folkeslag. Det er nok sannheten, men bare en del av sannheten. Hva som ikke er så godt kjent er at etterkommere fra en av Israels stammer, moabittene, har en sterk og livskraftig gren i bygda. De var blant de første innvandrere. Seg imellom kalte de området Moabiterium (en latinisering av det arameiske Mochendorwk). Betegnelsen på området ble allerede omkring århundreskiftet 1700-1800 fornorsket til Moen. Altså Moen i Målselv. Årsaken til denne raske formlingsprosessen må forklares ved at jødeparagrafen ble slettet fra Grunnloven først i 1851, etter, som alle kjenner til, iherdig forarbeide av Henrik Wergeland.

— I anledning 200-årsjubileet for innvandringen til Målselv og Bardu ble Nye Troms husfinne ut noe mer om moabittene.

Den første skriftlige kilde foreligger allerede i I. Mosebok 19. kapittel, 36. og 37. vers. Her står det:

«Og begge Lots døtre ble fruktsommelig med sin far. Og den eldste fødte en sønn og kalte han Moab,, han er stamfar for moabittene, som er til den dag idag».

Det er vanskelig å forstå denne bibelske dokumentasjon på annen måte enn at moabittene er en av israels stammer. Både profeten Esaias og profeten Jeremias omtaler moabittene mer utførlig. For eksempel hos profeten Jeremias 48 kapittel, som idet alt vesentlige er viet moabittenes skjebne. Her står i 48,3: «Det lyder skrik fra Horonaim (den straffede hærfører) herjinger og store ødeleggelser. Moab er ødelagt, dens barn oppløfter skrik». Videre fra 15: «Moah ble ødelagt, og de stiger opp i dets byer, og dets utvalgte unge menn stiger ned for å slaktes, sier kongen, hvis navn er Herren, herskarenes Gud».

— Disse kilder er tilgjengelige for alle. For dem som ikke har dem kan det trøstes med at det går bra for moabittene til slutt, uansett hvor de har flyktet. På den siste dag vil de bli tilgiitt. Så det er ikke noen grunn til uoverveide reaksjoner fra moabittene på Moen i Målselv.

Den romerske historieskriver Herodot beskriver i ett av sine verker en folkestamme — «moabium israelus» — som hadde flyktet helt til Uftima Thule. Det vil si til det ytterste nord. Det er umulig å utforme en holdbar teori på et så spinkelt materiale som viser sammenhengen mellom moabittene i sør og moabittene i nord. Men med dagens muligheter for genanalyse er det mulig å få hypotesen bekrefte eller avkrefte. Det er

tiltrekkelig at prosjektet får tildelt forskningsmidler i størrelsesorden 8-10 millioner kronet.

Hypotesen om moabittene på Moen i Målselv ville ikke vært så interessant hvis man bare kunne vise til to kilder, Bibelen og Herodot. Men omtale av dette gåtefulle og hemmelighetsfulle folkeslag kan også spores i for eksempel Njaals saga. Her heter det blant annet: «Moabur rev spydet fra ham og skjøt etter Ingvald, og det kom på vens-tre side og gikk igjennom skjoldet nedfor håndtaket, og spyde hele skjoldet kløvnet, og spydet det løp ind i læret ovenfor knæskjellet og ned i sadelfjælen, og ble sittende der. Moabur sa til Ingvald: «Tro om det kom i dig?» «I meg kom det visst!» svarte Ingvald: «men dette kalder jeg rift og ikke sår». Ingvald rykket da spydet ut av såret og sa til Moabur: «Bli nu, om du ikke er redd av dig!».

Mjaals saga er i hovedsak et dokumentarisk verk. Man har utvilsomt trukket fra litt her og lagt litt til der, men aktørene - Njaal, Hrut, Osviv, Moabur, Bergtora, Asgrim, Torstein, Mørd, Flose mv. mv. er IKKE oppdiktede personer. De har levd. Går vi inn i navneforskningen er det ikke noen former for tvil om at fornavnet «Moabur» har tilknytning til moabittene. En sterk indikasjon på at de var i nord allerede under landnåmstiden på Island. Går vi tilbake til de palite-

ligste kildekrifter, for eksempel profeten Jeremias, kan vi finne karakteristiske trekk for moabittene: (48, 26) «gjør det drukket, fordi det har opphøyet seg mot Herren. Moabittene skal velte seg i sitt spy og bli til latter, der også».

Eller (29) «Vi har hørt om deres veldige overmot, om dets storaktighet, dets oppblåsthet og dets stolte hjerte». — Dagens bilde av moabittenes karaktertrekk og affører selv sagt mye mer nyansert. Det er tross alt om lag 4000 år siden denne israels stamme ble drevet ut på vandring.

Det er allment akseptert at stedsnavnet Moen har noe med den gamle, vidstrakte furumoen på stedet å gjøre. Sannsynligheten peker i den retning. Men her er sannsynligheten brukt som kamouflasje. Vi må ha i erindringen at jødeparagrafen i Grunnloven, og jødeforfølgelse i Norge, var en juridisk og politisk realitet på den tid koloniserings av Indre Troms skjedde. Derfor innførte moabittene selv forskning «Moen» fra det opprinnelige Moabiterium (Moabittenes jord/område). Vi kan registrere tilsvarende navneutviklinger en rekke andre steder i Norge. Stedsnavnet «Momarken» i Østfold er et helt klart eksempel.

Her har lokalhistorie- og navneforskere entydig kommet fram til stedsnavnet har direkte sammenheng med den gåtefulle moabitterstammens

innvandring i Norge på 1700-tallet. Da omtales Momarken som «Moabiterium». En umiskjennelig latinisering av det arameiske Mochendorwk.

Vi har hørt innvendingen at folk fra Israel snakker og skriver hebraisk. Det er i og for seg korrekt. Men hebraisk var et dødt språk i nesten 2000 år. Først på 1800-tallet, i forbindelse med stonismen, ble hebraisk rekonstruert, og tatt i bruk som skrift og tale-språk. Moabittenes stamme brukte arameisk. Det samme språket som Jesus fra Nasaret brukte.

Enda idag finnes det trolig moabitter som har sine røtter i Moahbs stamme. Om det finnes «renrasede» i Moenområdet i Målselv er en oppgave for antropologer og slektsforskere å finne ut.

Mulighetene burde være gode. Både profeten Jeremias og profeten Esekiel omtaler ett av moabittenes mest fram-tredende trekk: «De holder seg til hverandre».

Betegnelsen «moabitter» på befolkningen i Moen/Olsborgområdet kan også spores i den lokale, muntlige tradisjon. Eldre dører bekrefter derfor Nye Troms husforskere at betegnelsen var allment utbredt helt opp til 50-tallet.

twt